УДК 656.61(477)

Д. О. ГРИЩУК, Л. С. ПАНЬКОВСЬКА
Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКИХ ТОРГОВИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано основні показники діяльності морських торгових портів України, досліджено проблеми та перспективи розвитку.

Basic performance indicators of marine trade ports of Ukraine were analysed, problems and prospects of development were investigated in the article.

Ключові слова: морські торгові порти України, основні показники діяльності.

Вступ. Морські торговельні порти є складовою частиною транспортної і виробничої інфраструктури держави з огляду на їх розташування на напрямках міжнародних транспортних коридорів. Від ефективності функціонування портів, рівня їх технологічного та технічного оснащення, відповідності системи управління та розвитку інфраструктури сучасним міжнародним вимогам залежить конкурентоспроможність українського транспортного комплексу на світовому ринку.

Метою дослідження є аналіз основних показників діяльності морських торгових портів України, проблем та перспектив їх вирішення.

Аналіз останніх публікацій. Проблему діяльності морських торгових портів України досліджували багато вітчизняних науковців: А. Мазаракі, Є. Воронова, О. Андрущенко, Л. Хомич, Ю. Коваленко та ін. В їх роботах проаналізовано роль морських перевезень в транспортному комплексі України, досліджено діяльність морських портів.

Виклад основного матеріалу. Морські торговельні порти (МТП) як суб'єкти міжнародних відносин відіграють провідну роль у забезпеченні безпеки судноплавства в територіальному морі та внутрішніх водах України.

В Україні є 20 МТП [3]. Для аналізу ми обрали 5 найпотужніших портів за переробкою вантажу.

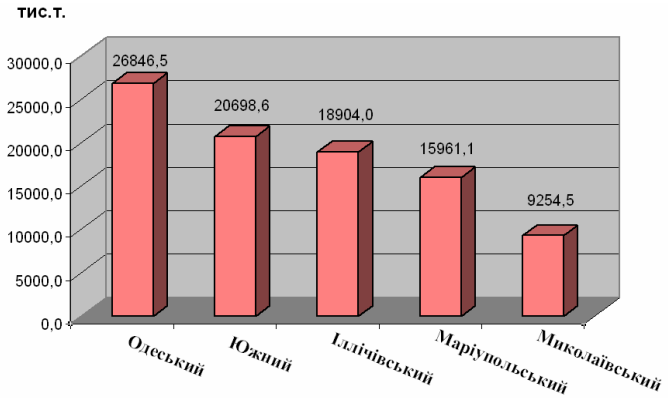

Рис. 1. Переробка вантажів у найбільших МТП України у 2008 р., тис. т

Оскільки ці 5 портів є найпотужнішими, то доцільно здійснити їх порівняльний аналіз також за таким показником, як чистий прибуток.

Для цього на основі статистичних даних було визначено їх частку в загальному чистому прибутку МТП України.

За показником чистого прибутку на першому місці – Одеський порт. Його частка в сумарному чистому прибутку портів України за 2008 р. становить 26,6%. Сумарна частка цих 5 портів становить 56,7% [5], а на решту 15 портів припадає всього 43,3%.

В діяльності МТП України існує ряд проблем, для вирішення яких необхідна комплесна програма заходів. На рис. 3 пропонуємо основні шляхи вирішення проблем функціонування МТП.

Приватизація портів може мати неоднозначну, у більшій мірі негативну оцінку у суспільстві. Структурні та організаційні зміни, пов'язані з приватизацією, будуть мати негативні соціальні наслідки в регіонах (скорочення персоналу, відмова від фінансування об'єктів соціальної сфери відомчого підпорядкування, зменшення надходжень до місцевих бюджетів).

Для вирішення цієї проблеми пропонуємо залишити в державній власності спеціалізовані майнові комплекси портів та їх підрозділів (судноплавні канали, причали всіх категорій, інші гідротехнічні споруди, навігаційне устаткування та служби, портовий флот, закріплені за портами території та акваторії, системи сигналізації, енерго-, водопостачання, автомобільні, залізничні дороги та території портів); залучати для ведення господарської діяльності на території портів суб'єктів підприємницької діяльності та організацій

різних форм власності на умовах спільної з портом діяльності або на умовах оренди виробничих потужностей порту. Ще однією альтернативою є приватизація малих портів як цілісних і майнових комплексів, залишивши в державній власності стратегічно важливі морські порти.

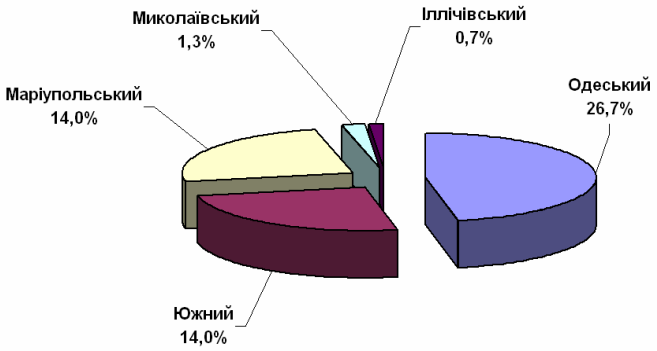

Рис. 2. Частка найбільших морських портів у загальному чистому прибутку МТП України у 2008 р.

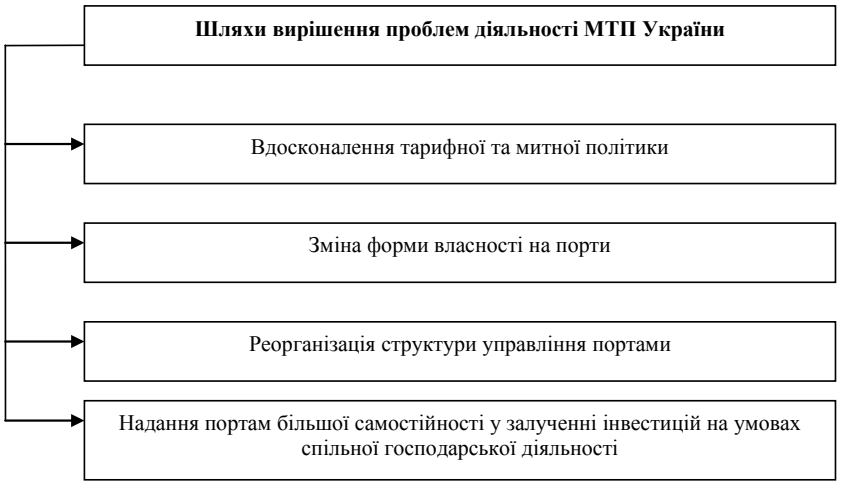

Рис. 3. Шляхи вирішення проблем діяльності МТП України

Доцільним є проведення акціонування всіх портів через надання можливості колективам цих підприємств придбати їх акції (приватизація виключно колективами), для чого є відповідна законодавча основа.

Контейнерні перевезення є ефективним способом морського транспортування вантажів. Ще більша економія досягається, якщо стафірування контейнерів здійснюється централізовано і керується самим портом, тобто або безпосередньо на території порту, або на території, яка належить йому.

Висновки. Найбільш значними є розташовані неподалік один від одного Одеський, Іллічівський і Южний порти. На їхню частку сумарно доводиться близько 70% усього вантажообігу українських морських портів. Наступні у рейтингу МТП України за обсягами переробки вантажу – Маріупольський та Миколаївський порти. У роботі проаналізовано ключові показники діяльності цих п'яти найбільших портів. Практично за усіма досліджуваними показниками лідером є Одеський МТП.

Література

1. Андрущенко О. У порт – лежа // Бизнес: Газета украинской буржуазии.– К., 2008. – № 13. – С. 98-100.

2. Морські порти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http:// bibl.kma.mk.ua/pdf/pidruchnuku/7/157.pdf

3. Морські порти України: час активних реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.baltic-ukraine.com/ua/index.php/post/292/

4. Проблеми та перспективи розвитку морських портів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=170

5. Розвиток морських портів у контексті розширення транспортно-розподільчого та транзитного потенціалу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/book/Odesfilya /st_hom.htm

6. Роль морських торговельних портів України у розвитку міжнародних економічних процесів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/2009_2/697.pdf

7. У січні 2009 року морські порти України перерахували в Державний бюджет 63 млн грн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://news.yurist-online.com/news/kmu/939/

Надійшла 23.05.2010

УДК 338.1

І. О. КОНДАУРОВА, О. М. ХАСНУТДІНОВА
Державний університет інформатики та штучного інтелекту, м. Донецьк

ВІД ІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

В статті розглядаються актуальні питання, можливості і необхідні умови переходу України від індустріальної економіки до «економіки знань».

The article is devoted to the actual problems, possibilities and necessary conditions of Ukraine transfer from industrial economics to «economics of knowledge».

Ключові слова: економіка знань, постіндустріальна економіка, інноваційна економіка.

Постановка задачі: Кінець двадцятого сторіччя ознаменував початок переходу найбільш розвинених країн світу від індустріального до інформаційного типу суспільства, чому сприяло значне зростання галузей економіки, що відтворюють і застосовують сучасні знання, і в які переміщується все більше матеріальних і людських ресурсів. Для інформаційного суспільства характерні висока роль освіти, широке впровадження науко- та інформаційномістких технологій, постійна мінімізація енергетичних, сировинних та інших матеріальних витрат тощо.

Фундаментом формування інформаційного суспільства є економіка, що заснована на знаннях (економіка знань), яка перетворюється в найобширнішу галузь людської діяльності, що виробляє більше половини валового продукту високо розвинутих держав.

Аналіз досліджень та публікацій: Теоретичною передумовою розгляду економіки знань в історичному контексті є ідея інновацій, а відповідно інноваційної економіки. Процес перетворення економіки й усіх суспільних відносин заглиблюється своїм корінням в наукові відкриття та винаходи. Поява нових знарядь праці розширювала можливості суспільства й людини в освоєнні природи й створенні усе більш сприятливих умов життя. Ряд зарубіжних вчених-економістів, зокрема А. Сміт, К. Маркс [1], Р. Солоу [2], Е. Денісон [3], висхідний розвиток суспільства пов’язують з тими чи іншими нововведеннями й перетвореннями в різних сферах соціуму. Й. Шумпетер розглядає підприємницьку діяльність як інноваційну, що визначає успішність майбутнього розвитку соціуму. А розвиток ринків він зв'язує із циклами інновацій. Надалі це знайшло пряме продовження в дослідженнях Н. Кондратьева, у його теорії економічних циклів. В українській науковій літературі розв’язанню проблеми становлення і розвитку економіки знань присвячені роботи таких вчених, як В. Александрова, Ю. Бажал [4], І. Бойко, В. Геєць [5], І. Новікова, В.Л. Плескач [6], А. Чухно.

Формулювання цілі: Процес формування економіки знань в нашій країні знаходиться на початковому етапі, що обумовлює недостатній ступінь розробленості цієї проблеми в економічній літературі, тому метою даного дослідження є проведення теоретичного аналізу умов і можливостей переходу від індустріальної економіки до економіки знань.

Основний розділ: На початку дев’яностих років минулого сторіччя відбулося перетворення науки в безпосередню продуктивну силу. На сучасному етапі розвитку цивілізації ключовим елементом для розуміння інноваційного розвитку стають поняття "знання" й "інформація". При цьому інновації все частіше розглядаються як злиття потоків у результаті цілеспрямованого розвитку науки, техніки й технологій

Появу економіки знань справедливо пов'язують із глобалізацією світової економіки, концентрацією потоків (інформаційних, інвестиційних, грошових), зростаючою роллю науки й технологій, розвитком мережевих послуг і комунікацій, розвитком фундаментальних досліджень як джерел добробуту держави й суспільства.

У зв'язку із цим саме знання стає предметом самостійного економічного аналізу, його вартість і значення у виробництві усе більш зростають. А разом із цим зростає його роль у розвитку економіки. Як правило, знання розглядаються в економічній літературі в чотирьох різних типах.

По-перше, знання як набір фактів − "знати що" (know what). У цьому випадку знання найбільш близькі до поняття "інформація" і можуть бути роздріблені й представлені у вигляді одиниць інформації. У деяких професіях, наприклад, медицині і юриспруденції, такий вид знань є визначальним для оцінки професійної компетенції.

По друге, знання як причина або основа, що утворюють предметну область, − "знати чому" (know why). Цей вид знань можна віднести до наукового знання, що лежить в основі технологічних розробок продуктів і процесів, які визначають роботу більшості промислових галузей економіки. Виробництво й